

23. МОВНІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПРЕСИВНОСТІ ТА ЕМОЦІЙНОСТІ У ЩОДЕННИКОВИХ ТЕКСТАХ НА СИНТАКСИЧНОМУ РІВНІ (НА МАТЕРІАЛІ «ДНЕВНИКА» Т. ШЕВЧЕНКА)

Юлія Любцова

Національний університет харчових технологій

Вступ. У статті розглянуто мовні засоби вираження найпоширеніших конструкцій експресивного синтаксису, вжитих у малодосліджених щоденникових текстах великого українського поета Тараса Григоровича Шевченка.

Метою роботи є дослідження особливостей синтаксичної організації щоденникових текстів Т. Шевченка в емоційно-експресивному аспекті.

Виклад основних результатів досліджень. Мовленнєва експресія — ознака тексту (у тому числі і щоденникового), що передає смисл зі збільшеною інтенсивністю, виражає внутрішній стан мовця.

Розглянемо деякі синтаксичні конструкції, які Т. Шевченко широко використовує у своєму щоденнику.

У «Дневнике» використовуються вставні конструкції, які виконують такі функції:

а) містять суб'єктивне ставлення автора до сказаного:

- *Молодой, свежий, румяный толстяк (я, не знаю почему, особенно верую в доброкачественность подобного объёма и колорита людей)* (щоденниковий запис від 2 липня 1857 р.);

б) логічного оформлення речення:

- *Та же самая мучительная холодная дрожь пробежала по моему существу... (Одним словом, я превратился в ничто)* (щоденниковий запис від 25 червня 1857 р.);

в) пояснення, уточнення, конкретизації:

- *Дождь (весьма редкое явление) помешал мне возвращаться на огород, и я остался обедать у Мостковского* (щоденниковий запис від 16 червня 1857 р.)

Окличні і питальні конструкції. За їх допомогою автор передає:

а) свій емоційний стан:

- *На сердце страшная тоска, а я себя шуточками спотешаю!* (щоденниковий запис від 29 червня 1857 р.);

б) різноманітні емоційні оцінки:

- *Милое уединение! Ничего не может быть в жизни слаще, очаровательнее уединения. Особенно перед лицом улыбающейся цветущей матери природы* (щоденниковий запис від 17 червня 1857 р.);

Автор дуже часто використовує повтори, які завжди доповнюють висловлювання експресивним відтінком, акцентуючи або інтенсифікуючи його певний смисл:

- *Ветер всё тот же. Тоска та же самая* (щоденниковий запис від 10 липня 1857 р.).

Висновки. У цьому матеріалі ми розглянули найпоширеніші конструкції експресивного синтаксису, які допомагають підійти до розуміння поглядів, симпатій відомого українського поета, його світосприйняття, творчої манери, способу життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И. В. Интерпретация художественного текста: типы выдвижения и проблемы экспрессивности // Экспрессивные средства английского языка: Сб. научных работ / Ред. И. В. Арнольд. — Л.: ЛГПИ, 1975. — С. 15.
2. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. — Воронеж: Изд-во Воронежск. ун-та, 1987. — С.123.
3. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. — М.: Советская энциклопедия, 1990. — С. 81.
4. Солганик Г. Я. Синтаксическая стилистика. — М.: Высшая школа, 1973. — С. 103.
5. Маслова В. А. Лингвистический анализ экспрессивности художественного текста. — Минск, 1997. — С. 66.